บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การประเมินผลการฝึกอบรมโครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรเฉพาะด้าน หลักสูตรการเลี้ยงชันโรงเพื่อการเกษตร ปี 2556 ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดจันทบุรี (ผึ้ง) ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ได้จำแนกเป็นตอนๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรม

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการเข้ารับการฝึกอบรม

ตอนที่ 3 ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการเลี้ยงชันโรงหลังจากเข้ารับการฝึกอบรม

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับการเลี้ยงชันโรงหลังจากเข้ารับการฝึกอบรม

ตอนที่ 5 การนำไปปฏิบัติของเกษตรกรหลังจากเข้ารับการฝึกอบรม

ตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับโครงการ

ตอนที่ 1 สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรม

สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรมโครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรเฉพาะด้าน หลักสูตรการเลี้ยงชันโรงเพื่อการเกษตร ปี 2556 ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดจันทบุรี (ผึ้ง) ในเรื่องเพศ อายุ ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ สมาชิกในครัวเรือน พื้นที่การเกษตร จำนวนแรงงานภาคเกษตรกรรมในครัวเรือน รายได้ของครัวเรือนต่อปี การเลี้ยงชันโรง ชนิดพืชอาหารของชันโรง และการใช้ประโยชน์จากพันธุ์ชันโรง การวิเคราะห์ปรากฏผลดังตารางที่ 4.1 - 4.4 ดังนี้

ตารางที่ 4.1 สภาพทางสังคมของเกษตรกร

N = 160

ประเด็น	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	107	66.9
หญิง	53	33.1
อายุ (ปี)		
≤30	22	13.8
31 – 40	24	15.0
41 – 50	39	24.4
51 – 60	32	20.0
61 – 70	37	23.1
≥ 71	6	3.8
ค่าต่ำสุด = 21 ค่าสูงสุด = 80 ค่าเฉลี่ย = 49.29 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 14.551		
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้ศึกษา	18	11.3
ประถมศึกษา	52	32.5
มัธยมศึกษาตอนต้น	16	10.0
มัธยมศึกษาตอนปลาย	41	25.6
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	14	8.8
ปริญญาตรี	13	8.1
สูงกว่าปริญญาตรี	6	3.8

จากตารางที่ 4.1 สภาพทางสังคมของเกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรมโครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรเฉพาะด้าน หลักสูตรการเลี้ยงชันโรงเพื่อการเกษตร ปี 2556 ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดจันทบุรี (ผึ้ง) ปรากฏผลดังนี้

เพศ เกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรมฯ สองในสาม (ร้อยละ 66.9) เป็นเพศชาย และร้อยละ 33.9 เป็นเพศหญิง

อายุ เกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรมฯ จำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 24.4) มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี รองลงมาร้อยละ 23.1, ร้อยละ 20.0 และร้อยละ 15.0 มีอายุระหว่าง 61 – 70 ปี อายุระหว่าง

51 – 60 ปี และอายุระหว่าง 31 – 40 ปีตามลำดับ เกษตรกรจำนวนน้อยที่สุด (ร้อยละ 3.8) อายุมากกว่า 71 ปี โดยเกษตรกรที่มีอายุต่ำสุดคือ 21 ปี อายุสูงสุด คือ 80 ปี และอายุเฉลี่ยของเกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรมฯ คือ 49.29 ปี

ระดับการศึกษา เกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรมฯ เกือบหนึ่งในสาม (ร้อยละ 32.5) จบการศึกษาในระดับประถมศึกษารองลงมาร้อยละ 25.6, ร้อยละ 11.2 และร้อยละ 10.0 จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ไม่ได้ศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น ตามลำดับ มีเกษตรกรจำนวนเล็กน้อย (ร้อยละ3.8) จบการศึกษาในระดับสูงกว่าปริญญาตรี

ตารางที่ 4.2 สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

N = 160

ประเด็น	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
การประกอบอาชีพ		
เกษตรกรรม	149	93.1
ไม่ใช่เกษตรกรรม	11	6.9
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
2 – 4	63	39.4
5– 6	81	50.6
7 – 8	16	10
ค่าต่ำสุด = 2 ค่าสูงสุด = 8 ค่าเฉลี่ย = 4.84 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.258		
จำนวนแรงงานภาคเกษตรกรรมในครัวเรือน (คน)		
1 – 2	76	47.5
3 – 4	81	50.6
5–6	3	1.9
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 5 ค่าเฉลี่ย = 2.69 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.945		

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

N = 160

ประเด็น	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
รายได้ของครัวเรือนต่อปี		
60,000 – 120,000	34	21.3
120,001 – 180,000	50	31.3
180,001 – 240,000	30	18.8
240,001 – 300,000	18	11.3
300,001 – 360,000	4	2.5
มากกว่าหรือเท่ากับ 360,001	24	15
ค่าต่ำสุด = 75,000 ค่าสูงสุด = 1,600,000 ค่าเฉลี่ย = 276,093.75 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 229933.455		
พื้นที่การเกษตร (ไร่)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20	82	51.3
21 – 40	60	37.5
41 – 60	15	9.4
มากกว่าหรือเท่ากับ 61	3	1.9
ค่าต่ำสุด = 5 ค่าสูงสุด = 100 ค่าเฉลี่ย = 23.72 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 14.387		

จากตารางที่ 4.2 สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรมโครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรเฉพาะด้าน หลักสูตรการเลี้ยงชันโรงเพื่อการเกษตร ปี 2556 ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดจันทบุรี (ผึ้ง) ปรากฏผลดังนี้

การประกอบอาชีพ เกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรมฯ เกือบทั้งหมด (ร้อยละ 93.1) ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีเพียงร้อยละ 6.9 ที่ไม่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน เกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรมฯ เกินครึ่งเล็กน้อย (ร้อยละ 50.6) มีสมาชิกในครัวเรือน 5 – 6 คน รองลงมาร้อยละ 39.4 มีสมาชิกในครัวเรือน 2 – 4 คน และมีเกษตรกรน้อย (ร้อยละ 10.0) ที่มีสมาชิกในครัวเรือน 7 – 8 คน โดยจำนวนสมาชิกในครัวเรือนน้อยที่สุดคือ 2 คน มากที่สุดคือ 8 คน และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.84 คน

จำนวนแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือน เกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรมฯ เกินครึ่งเล็กน้อย (ร้อยละ 50.6) มีแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือน 3 – 4 คน รองลงมาร้อยละ 47.5 มีแรงงาน

ภาคเกษตรในครัวเรือน 1 – 2 คน มีเพียงร้อยละ 1.88 มีแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือน 5 – 6 คนโดยมีจำนวนแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือนสูงสุด 5 คน และต่ำสุด 1 คน เฉลี่ย 2.69 คน

รายได้จากการเกษตรของครัวเรือนต่อปี เกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรมฯ เกือบหนึ่งในสาม (ร้อยละ 31.3) มีรายได้จากการเกษตรของครัวเรือนต่อปีอยู่ระหว่าง 120,001 – 180,000 บาท รองลงมาร้อยละ 21.2 ร้อยละ 18.8 ร้อยละ 15 และร้อยละ 11.3 มีรายได้อยู่ระหว่าง 60,000 – 120,000 บาท 180,001 – 240,000 บาท มากกว่าหรือเท่ากับ 360,001 บาท และ 240,001 – 300,000 ตามลำดับ ต่ำสุดร้อยละ 2.5 มีรายได้ระหว่าง 300,001 – 360,000 บาท โดยมีรายได้จากการเกษตรสูงสุด 1,600,000 บาท ต่ำสุด 75,000 บาท และเฉลี่ย 276,093.75 บาทต่อปี

พื้นที่ทำการเกษตร เกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรมฯ มากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 51.3) มีพื้นที่ทำการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ไร่ รองลงมาร้อยละ 37.5 ร้อยละ 9.4 และร้อยละ 1.9 มีพื้นที่ทำการเกษตรระหว่าง 21 – 40 ไร่ 41 – 60 ไร่ และมากกว่าหรือเท่ากับ 61 ตามลำดับ เกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรมฯ มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 23.72 ไร่ โดยเกษตรกรที่มีพื้นที่ทำการเกษตรมากที่สุด 100 ไร่และเกษตรกรที่มีพื้นที่ทำการเกษตรน้อยที่สุด 5 ไร่

ตารางที่ 4.3 การเลี้ยงชันโรง ชนิดพืชอาหารของชันโรง และการใช้ประโยชน์จากพันธุ์ชันโรง

N = 160

ประเด็น	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
การเลี้ยงชันโรง		
ไม่เลี้ยง	22	13.8
เลี้ยง	138	86.2
จำนวนรังที่เลี้ยง		
1 – 3	53	38.4
4 – 6	37	26.8
7 – 9	14	10.1
10 – 12	23	16.7
มากกว่า12	11	2.9
ค่าต่ำสุด= 1 ค่าสูงสุด= 50 ค่าเฉลี่ย= 6.69 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 7.480		

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

N = 160

ประเด็น	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
การเลี้ยงชันโรง (ต่อ)		
เลี้ยง (ต่อ)		
ชนิดพืชอาหารของชันโรง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
เงาะ	108	78.3
ทุเรียน	56	40.6
ลำไย	19	13.8
ปาล์มน้ำมัน	10	7.2
ไม้ยืนต้นอื่นๆ	83	60.1
พืชผักสวนครัว	57	41.3
วัชพืช	59	42.8
การใช้ประโยชน์จากพันธุ์ชันโรง(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
การผสมเกสร	137	99.3
จำหน่ายพันธุ์ชันโรง	16	11.6
จำหน่ายผลิตภัณฑ์จากชันโรง	12	8.7
อื่นๆ (การศึกษา, ดูเล่น)	8	5.8

จากตารางที่ 4.3 การเลี้ยงชันโรง ชนิดพืชอาหารของชันโรง และการใช้ประโยชน์จากพันธุ์ชันโรงของเกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรมโครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรเฉพาะด้าน หลักสูตรการเลี้ยงชันโรงเพื่อการเกษตร ปี 2556 ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดจันทบุรี (ผึ้ง) ปรากฏผลดังนี้

การเลี้ยงชันโรง เกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรมฯ เกือบทั้งหมด (ร้อยละ86.2) มีการเลี้ยงชันโรง และมีเพียงเล็กน้อย (ร้อยละ 13.8) ที่ไม่ได้เลี้ยงชันโรง

จำนวนรังชันโรงที่เลี้ยง เกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรมฯ เกือบทั้งหมด (ร้อยละ85.5) มีจำนวนรังชันโรงที่เลี้ยงน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 รัง และมีเพียงเล็กน้อย (ร้อยละ 11.6 และ 2.9) ที่มีการเลี้ยงชันโรง 11 – 20 รัง และมากกว่าหรือเท่ากับ 21 รังตามลำดับ

ชนิดพืชอาหารของชันโรง เกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรมฯ ส่วนมาก (ร้อยละ 78.3) ใช้เงาะเป็นพืชอาหารของชันโรง รองลงมาร้อยละ 60.1, ร้อยละ 41.3 และร้อยละ 40.6 ใช้ไม้ยืนต้น

อื่นๆ พืชผักสวนครัว และทุเรียน เป็นพืชอาหารของชันโรง มีการใช้ปาล์มน้ำมันเป็นพืชอาหารของชันโรงน้อยที่สุด (ร้อยละ 7.2)

การใช้ประโยชน์จากพันธุ์ชันโรง เกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรมฯ เกือบทั้งหมด (ร้อยละ 99.3) ใช้ประโยชน์จากชันโรงในการผสมเกสร มีส่วนน้อย (ร้อยละ 11.6, 8.7 และ 5.8) มีการใช้ประโยชน์จากชันโรงในการจำหน่ายพันธุ์ชันโรงจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากชันโรงน้อยที่สุด และอื่นๆ ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการเข้ารับการฝึกอบรม

ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อเข้ารับการฝึกอบรมโครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรเฉพาะด้าน หลักสูตรการเลี้ยงชันโรงเพื่อการเกษตร ปี 2556 ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดจันทบุรี (ผึ้ง) ซึ่งมีต่อวิทยากร เอกสารประกอบการอบรม สภาพแวดล้อม และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และหลักสูตรการวิเคราะห์ปรากฏผลดังตารางที่ 4.4 ดังนี้

ตารางที่ 4.4 ความพึงพอใจของเกษตรกร

N = 160

ประเด็น	ระดับความพึงพอใจ					ค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)	ความหมาย
	มากที่สุด จำนวน (ร้อยละ)	มาก จำนวน (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)	น้อยที่สุด จำนวน (ร้อยละ)		
1. วิทยากร						**4.54**	**มากที่สุด**
1.1 การชี้แจงวัตถุประสงค์การอบรม	105 (65.6)	50 (31.2)	5 (3.1)	0 (0)	0 (0)	4.62 (.547)	มากที่สุด
1.2 ความรู้ในเรื่องที่ถ่ายทอด	97 (60.6)	44 (27.5)	17 (10.6)	2 (1.2)	0 (0)	4.48 (.735)	มากที่สุด
1.3 ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้	115 (71.9)	35 (21.9)	10 (6.2)	0 (0)	0 (0)	4.66 (.594)	มากที่สุด
1.4 การให้โอกาสผู้เข้าอบรมแสดงความคิดเห็น	98 (61.2)	58 (36.2)	4 (2.5)	0 (0)	0 (0)	4.59 (.542)	มากที่สุด

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

N = 160

ประเด็น	ระดับความพึงพอใจ					ค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)	ความหมาย
	มากที่สุด จำนวน (ร้อยละ)	มาก จำนวน (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)	น้อยที่สุด จำนวน (ร้อยละ)		
1.5 การใช้โสตทัศนูปกรณ์ช่วยในการฝึกอบรมอย่างเหมาะสม	78 (48.8)	57 (35.6)	25 (15.6)	0 (0)	0 (0)	4.33 (.684)	มากที่สุด
2. เอกสารประกอบการอบรม						**4.51**	**มากที่สุด**
2.1 เนื้อหาสาระของเอกสารประกอบการอบรม	88 (55.0)	67 (41.9)	5 (3.1)	0 (0)	0 (0)	4.52 (.560)	มากที่สุด
2.2 เอกสารแจกได้ทันเวลา	93 (58.1)	53 (33.1)	14 (8.8)	0 (0)	0 (0)	4.49 (.654)	มากที่สุด
3. สภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ						**4.59**	**มากที่สุด**
3.1 บรรยากาศการฝึกอบรม	114 (71.2)	40 (25.0)	5 (3.1)	1 (0.6)	0 (0)	4.67 (.569)	มากที่สุด
3.2 ระบบเสียงภายในห้องฝึกอบรม	101 (63.1)	52 (32.5)	7 (4.4)	0 (0)	0 (0)	4.59 (.576)	มากที่สุด
3.3 การจัดสถานที่อบรม	101 (63.1)	51 (31.9)	8 (5.9)	0 (0)	0 (0)	4.58 (.588)	มากที่สุด
3.4 อุปกรณ์ต่างๆ ที่ต้องใช้ในการฝึกอบรม	91 (56.9)	58 (36.2)	11 (6.9)	0 (0)	0 (0)	4.50 (.624)	มากที่สุด
4. หลักสูตร						**4.63**	**มากที่สุด**
4.1 เนื้อหาของหลักสูตร	112 (70.0)	42 (26.2)	6 (3.8)	0 (0)	0 (0)	4.66 (.548)	มากที่สุด

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

N = 160

ประเด็น	ระดับความพึงพอใจ					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความหมาย
	มากที่สุด จำนวน (ร้อยละ)	มาก จำนวน (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)	น้อยที่สุด จำนวน (ร้อยละ)		
4. หลักสูตร (ต่อ)							
4.2 ความมีประโยชน์ของเนื้อหาสาระ	112 (70.0)	42 (26.2)	6 (3.8)	0 (0)	0 (0)	4.66 (.548)	มากที่สุด
4.3 กิจกรรมการฝึกอบรม	116 (72.5)	37 (23.1)	7 (4.4)	0 (0)	0 (0)	4.68 (.554)	มากที่สุด
4.4 ความเหมาะสมของระยะเวลากับเนื้อหาวิชา	97 (60.6)	47 (29.4)	14 (8.7)	2 (1.2)	0 (0)	4.49 (.709)	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.4 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการจัดการฝึกอบรมโครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรเฉพาะด้าน หลักสูตรการเลี้ยงชันโรงเพื่อการเกษตร ปี 2556 ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดจันทบุรี (ผึ้ง) พบว่า ในภาพรวมทุกประเด็น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเกษตรกรมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด หากพิจารณาในทุกด้านพบว่าเกษตรกรมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วยด้านหลักสูตร ด้านสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ด้านวิทยากร และด้านเอกสารประกอบการอบรม ตามลำดับ เมื่อพิจารณาทีละด้านพบว่า

ด้านวิทยากร พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ประเด็น โดยมีความพึงพอใจมากที่สุดในประเด็นความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ (ค่าเฉลี่ย = 4.66) รองลงมาประเด็นการชี้แจงวัตถุประสงค์การอบรม การให้โอกาสผู้เข้าฝึกอบรมแสดงความคิดเห็น ความรู้ในเรื่องที่ถ่ายทอด และ การใช้โสตทัศนูปกรณ์ช่วยในการฝึกอบรมอย่างเหมาะสม ค่าเฉลี่ย 4.62, 4.59, 4.48 และ 4.33 ตามลำดับ

ด้านเอกสารประกอบการอบรม พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดทั้ง 2 ประเด็น โดยมีความพึงพอใจมากที่สุดในประเด็นเนื้อหาสาระของเอกสารประกอบการอบรม (ค่าเฉลี่ย = 4.53) รองลงมาประเด็นเอกสารแจกได้ทันเวลา ค่าเฉลี่ย = 4.49

ด้านสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ประเด็น โดยมีความพึงพอใจมากที่สุดในประเด็นบรรยากาศเหมาะสมกับการฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย = 4.67) รองลงมา ประเด็นระบบเสียงภายในห้องฝึกอบรมการจัดสถานที่อบรมและอุปกรณ์ต่างๆ ที่ต้องใช้ในการฝึกอบรมค่าเฉลี่ย 4.59, 4.58 และ 4.50 ตามลำดับ

ด้านหลักสูตร พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ประเด็น โดยมีความพึงพอใจมากที่สุดในประเด็นกิจกรรมการฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย = 4.68) รองลงมาประเด็นเนื้อหาของหลักสูตร ความมีประโยชน์ของเนื้อหาสาระ ความน่าสนใจของเนื้อหาสาระ และความเหมาะสมของระยะเวลากับเนื้อหาวิชา ค่าเฉลี่ย = 4.66, 4.66, 4,65 และ 4.49

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับโครงการฝึกอบรม

ข้อเสนอแนะของเกษตรกรที่เข้ารับฝึกการอบรมต่อการจัดการฝึกอบรมโครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรเฉพาะด้าน หลักสูตรการเลี้ยงชันโรงเพื่อการเกษตร ปี 2556 ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดจันทบุรี (ผึ้ง) การวิเคราะห์ปรากฏผลดังตารางที่ 4.5 ดังนี้

ตารางที่ 4.5 ข้อเสนอแนะอื่นๆ ต่อโครงการ

N = 160

ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
ด้านเอกสารประกอบการอบรม		
- รูปภาพในเอกสารไม่ชัดเจน ควรเป็นภาพสี	42	26.3
ด้านหลักสูตร		
- บางเรื่องมีเนื้อหายากเกินไป ควรปรับเนื้อหาให้สอดคล้องกับผู้เข้าอบรม	32	20.0
- ควรมีการสนับสนุนพันธุ์ชันโรงให้เพียงพอกับเกษตรกรเพื่อการฝึกปฏิบัติให้กับเกษตรกร	41	25.6
- ใช้เวลามากเกินไป ควรอบรมเพียง 1 วัน	38	23.8
ด้านอื่นๆ		
- ให้มีการอบรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากชันโรงต่อไป	56	35.0
- ควรมีการประชาสัมพันธ์การเลี้ยงชันโรงให้แพร่หลายมากขึ้น	34	21.3

จากตารางที่ 4.5 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการฝึกอบรมโครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรเฉพาะด้าน หลักสูตรการเลี้ยงชันโรงเพื่อการเกษตร ปี 2556 ของศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดจันทบุรี (ผึ้ง) ปรากฏผลดังนี้

ด้านเอกสารประกอบการอบรม เกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรมฯ เกือบหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 26.3) เสนอแนะว่า รูปภาพในเอกสารไม่ชัดเจน ควรเป็นภาพสี

ด้านหลักสูตร เกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรมฯ หนึ่งในสี่ (ร้อยละ 25.6) เสนอแนะว่า ควรมีการสนับสนุนพันธุ์ชันโรงให้เพียงพอกับเกษตรกรเพื่อการฝึกปฏิบัติให้กับเกษตรกร รองลงมา ร้อยละ 23.8 เสนอแนะว่าใช้เวลามากเกินไป ควรอบรมเพียง 1 วัน และร้อยละ 20.0 เสนอแนะว่า บางเรื่องมีเนื้อหายากเกินไป ควรปรับให้สอดคล้องกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม

ด้านอื่นๆ เกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรมฯ เกือบหนึ่งในสาม (ร้อยละ 35.0) เสนอแนะว่า ให้มีการอบรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากชันโรงต่อไป รองลงมาหนึ่งในห้า (ร้อยละ 21.3) เสนอแนะว่า ควรมีการประชาสัมพันธ์การเลี้ยงชันโรงให้แพร่หลายมากขึ้น

ตอนที่ 4 ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการเลี้ยงชันโรงหลังจากเข้ารับการฝึกอบรม

ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการเลี้ยงชันโรงหลังจากเข้ารับการฝึกอบรม ด้านความรู้ที่เกษตรกรได้รับจากการฝึกอบรม และด้านความรู้โดยรวมของเกษตรกร โดยพิจารณาจากจำนวนข้อที่เกษตรกรตอบถูกการวิเคราะห์ปรากฏผลดังตารางที่ 4.6– 4.7 ดังนี้

4.1 ด้านความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการเลี้ยงชันโรง

ตารางที่ 4.6 ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการเลี้ยงชันโรง

N = 160

	ด้านความรู้	เฉลย	ผู้ตอบถูก	
			จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.	ชันโรงเป็นผึ้งชนิดหนึ่งที่มีเหล็กในเพื่อป้องกันตัวเอง	ผิด	135	84.4
2.	ชันโรงเป็นแมลงผสมเกสรที่กระจายอยู่ในทุกภาคของประเทศไทย	ถูก	154	96.3
3.	ชันโรงเป็นแมลงที่มีความสำคัญในการผสมเกสรพืชเพื่อเพิ่มผลผลิต	ถูก	156	97.5
4.	อาหารของชันโรงคือน้ำหวานและเกสรจากดอกไม้โดยชันโรงจะเก็บน้ำหวานและเกสรดอกไม้ในปริมาณเท่าๆกัน	ผิด	92	57.5
5.	ผลิตภัณฑ์จากชันโรงได้แก่น้ำผึ้งชันโรงและชันจากชันโรง	ถูก	154	96.3

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

N = 160

ด้านความรู้	เฉลย	ผู้ตอบถูก	
		จำนวน (คน)	ร้อยละ
6. น้ำผึ้งจากชันโรงมีราคาสูงเนื่องจากมีปริมาณน้อยและมีชันผึ้งที่เป็นสารสมุนไพรละลายในน้ำผึ้ง	ถูก	152	95.0
7. ชันโรงมีนิสัยรังเกียจของเก่าจะไม่ตอมดอกไม้ที่แมลงผสมเกสรอื่นลงตอมแล้ว	ผิด	116	72.5
8. ชันโรงมีนิสัยไม่เลือกชอบดอกไม้เฉพาะชนิด	ถูก	141	88.1
9. การเลี้ยงชันโรงในรังเลี้ยงจะช่วยให้สามารถจัดการกับรังชันโรงและเคลื่อนย้ายได้ง่าย	ถูก	156	97.5
10. เกษตรกรผู้เลี้ยงชันโรงนอกจากจะได้รับผลผลิตพืชเพิ่มขึ้นแล้วยังมีรายได้จากการจำหน่ายรังชันโรงน้ำผึ้งชันโรงและชันจากชันโรงด้วย	ถูก	160	100.0
11. การเลือกพันธุ์ชันโรงที่จะนำมาเลี้ยงควรเลือกพันธุ์ที่สามารถปรับตัวและทนต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมได้ดี	ถูก	148	92.5
12. การเลือกรังหรือกล่องเลี้ยงชันโรงควรเลือกรังที่มีลักษณะที่มีสีใสสามารถสังเกตดูพฤติกรรมของชันโรงได้ง่าย	ผิด	113	70.6
13. การเลือกรังหรือกล่องเลี้ยงชันโรงแต่ละสายพันธุ์จำเป็นต้องมีขนาดแตกต่างกันไปตามลักษณะของสายพันธุ์	ถูก	130	81.3
14. การวางรังชันโรงควรวางไว้เป็นจุดเดียวกันเพื่อให้ง่ายต่อการจัดการ	ผิด	105	65.6
15. การตรวจสภาพรังชันโรงเป็นการรบกวนความเป็นอยู่ของชันโรงจึงไม่ควรทำอย่างยิ่ง	ผิด	91	56.9
16. รังชันโรงที่นำมาแยกขยายได้ต้องเป็นรังที่มีตัวเต็มวัยและตัวอ่อนพร้อมดักแด้ปริมาณมากพอสมควร	ถูก	158	98.8
17. การแยกขยายพันธุ์ชันโรงไม่จำเป็นต้องพิจารณาพืชอาหารรอบๆบริเวณที่ตั้งรัง	ผิด	96	60.0
18. หลังจากทำการแยกขยายพันธุ์ชันโรงแล้วควรวางรังชันโรงแม่พันธุ์หรือรังชันโรงเก่าไว้ข้างกัน	ผิด	122	76.3
19. ชันโรงไม่ชอบสีดำการจัดการรังชันโรงควรหลีกเลี่ยงเครื่องแต่งกายสีดำ	ถูก	134	83.8
20. ศัตรูที่สำคัญขณะแยกขยายพันธุ์ชันโรงคือมดจะมากินน้ำหวานที่แตกและทำลายหลอดดักแด้ของชันโรง	ถูก	156	97.5

จากตารางที่ 4.6 ความรู้ที่เกษตรกรได้รับจากการฝึกอบรมโครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรเฉพาะด้าน หลักสูตรการเลี้ยงชันโรงเพื่อการเกษตร ปี 2556 ของศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดจันทบุรี (ผึ้ง) พบว่าเกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรมฯ ตอบคำถามถูกมากที่สุดใน 3 ประเด็นแรก คือเกษตรกรผู้เลี้ยงชันโรงนอกจากจะได้รับผลผลิตพืชเพิ่มขึ้นแล้วยังมีรายได้จากการจำหน่ายรังชันโรงน้ำผึ้งชันโรงและชันจากชันโรงด้วย เกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรมจำนวนร้อยละ 100 ตอบถูกในเรื่องชันโรงที่นำมาแยกขยายได้ต้องเป็นรังที่มีตัวเต็มวัยและตัวอ่อนพร้อมดักแด้ปริมาณมากพอสมควรตอบถูกร้อยละ 98.8 และชันโรงเป็นแมลงที่มีความสำคัญในการผสมเกสรพืชเพื่อเพิ่มผลผลิตตอบถูกร้อยละ 97.5 ส่วนประเด็นที่เกษตรกรตอบคำถามถูกน้อยที่สุด 3 ประเด็น คือการตรวจสภาพรังชันโรงเป็นการรบกวนความเป็นอยู่ของชันโรงจึงไม่ควรทำอย่างยิ่งตอบถูกร้อยละ 56.9 อาหารของชันโรงคือน้ำหวานและเกสรจากดอกไม้โดยชันโรงจะเก็บน้ำหวานและเกสรดอกไม้ในปริมาณเท่าๆกัน ตอบถูกร้อยละ 57.5 และการแยกขยายพันธุ์ชันโรงไม่จำเป็นต้องพิจารณาพืชอาหารรอบๆบริเวณที่ตั้งรังตอบถูกร้อยละ 60.0

4.2 ด้านความรู้โดยรวมของเกษตรกรโดยพิจารณาจากจำนวนข้อที่เกษตรกรตอบถูก

ตารางที่ 4.7 ความรู้โดยรวมของเกษตรกร

N = 160

จำนวนข้อที่ตอบถูก	ระดับความรู้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1 – 4	น้อยที่สุด	0	0.0
5 – 8	น้อย	0	0.0
9 – 12	ปานกลาง	2	1.3
13 – 16	มาก	68	42.5
17 – 20	มากที่สุด	90	56.3
ค่าต่ำสุด = 12 ค่าสูงสุด = 20 ค่าเฉลี่ย = 16.70 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2.139			

จากตารางที่ 4.7 ความรู้โดยรวมที่เกษตรกรได้รับจากการฝึกอบรมโครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรเฉพาะด้าน หลักสูตรการเลี้ยงชันโรงเพื่อการเกษตร ปี 2556 ของศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดจันทบุรี (ผึ้ง) พบว่าเกษตรกรเกินครึ่งหนึ่งเล็กน้อย (ร้อยละ 56.3) มีความรู้อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 42.5มีความรู้อยู่ในระดับมากและส่วนน้อย (ร้อยละ 1.3) มีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนตอบถูกสูงสุด 20 คะแนน ต่ำสุด 12 และมีคะแนนเฉลี่ย 16.7

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการเลี้ยงชันโรงหลังจากเข้ารับการฝึกอบรม

ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการเลี้ยงชันโรงหลังจากการเข้ารับการฝึกอบรมโครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรเฉพาะด้าน หลักสูตรการเลี้ยงชันโรงเพื่อการเกษตร ปี 2556 ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดจันทบุรี (ผึ้ง) การวิเคราะห์ปรากฏผลดังตารางที่ 4.8 ดังนี้

ตารางที่ 4.8 ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการเลี้ยงชันโรง

N = 160

ประเด็น	ความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย
	เห็นด้วยมากที่สุด จำนวน (ร้อยละ)	เห็นด้วยมาก จำนวน (ร้อยละ)	เห็นด้วยปานกลาง จำนวน (ร้อยละ)	เห็นด้วยน้อย จำนวน (ร้อยละ)	เห็นด้วยน้อยที่สุด จำนวน (ร้อยละ)		
1. การเลี้ยงชันโรงสามารถเพิ่มผลผลิตพืชได้	99 (61.9)	56 (35.0)	5 (3.1)	0 (0)	0 (0)	4.59 (.554)	มากที่สุด
2. การเลี้ยงชันโรงสามารถทำให้ผลผลิตมีคุณภาพดีขึ้น	66 (41.2)	77 (48.1)	13 (8.1)	4 (2.5)	0 (0)	4.28 (.720)	มากที่สุด
3. การเลี้ยงชันโรงสามารถช่วยลดการใช้สารเคมีได้	40 (25.0)	87 (54.4)	26 (16.2)	5 (3.1)	2 (1.2)	3.99 (.809)	มาก
4. การเลี้ยงชันโรงสามารถเพิ่มรายได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม	76 (47.5)	65 (40.6)	19 (11.9)	0 (0)	0 (0)	4.36 (.685)	มากที่สุด
5. ผลิตภัณฑ์จากชันโรง (น้ำผึ้งชันโรงชันจากชันโรง) สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้	59 (36.9)	68 (42.5)	33 (20.6)	0 (0)	0 (0)	4.16 (.743)	มาก

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

N = 160

ประเด็น	ความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย
	เห็นด้วยมากที่สุด จำนวน (ร้อยละ)	เห็นด้วยมาก จำนวน (ร้อยละ)	เห็นด้วยปานกลาง จำนวน (ร้อยละ)	เห็นด้วยน้อย จำนวน (ร้อยละ)	เห็นด้วยน้อยที่สุด จำนวน (ร้อยละ)		
6. การเลี้ยงชันโรงสามารถดูแลได้ด้วยตนเอง	79 (49.4)	45 (28.1)	13 (8.1)	23 (14.4)	0 (0)	4.09 (1.157)	มาก
7. การเลี้ยงชันโรงทำให้ท่านมีความรู้เพื่อถ่ายทอดให้กับผู้อื่น	77 (48.1)	42 (26.2)	35 (21.9)	6 (3.8)	0 (0)	4.19 (.906)	มาก
8. การเลี้ยงชันโรงทำให้ท่านแนะนำให้ผู้อื่นทราบถึงประโยชน์ของการเลี้ยงชันโรง	83 (51.9)	49 (30.6)	24 (15.0)	4 (2.5)	0 (0)	4.32 (.819)	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	72.40	61.13	20.67	7.50	0.25	4.25	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.8 ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการเลี้ยงชันโรงของเกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมโครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรเฉพาะด้าน หลักสูตรการเลี้ยงชันโรงเพื่อการเกษตร ปี 2556 ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดจันทบุรี (ผึ้ง) พบว่าในภาพรวมของความคิดเห็นของเกษตรกร เกษตรกรเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.25) หากพิจารณารายประเด็นพบว่าเกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด4 ประเด็น โดยเห็นด้วยมากที่สุดในประเด็นการเลี้ยงชันโรงสามารถเพิ่มผลผลิตพืชได้ (ค่าเฉลี่ย = 4.59) รองลงมาในประเด็นการเลี้ยงชันโรงสามารถเพิ่มรายได้ทั้งทางตรงและทางอ้อมการเลี้ยงชันโรงทำให้ท่านแนะนำให้ผู้อื่นทราบถึงประโยชน์ของการเลี้ยงชันโรงและการเลี้ยงชันโรงสามารถทำให้ผลผลิตมีคุณภาพดีขึ้น ค่าเฉลี่ย = 4.36, 4.32 และ 4.28 ตามลำดับส่วนเกษตรกรที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 4 ประเด็น ประกอบด้วยประเด็นการเลี้ยงชันโรงทำให้ท่านมีความรู้เพื่อถ่ายทอดให้กับผู้อื่น ผลิตภัณฑ์จากชันโรง (น้ำผึ้งชันโรงชันจากชันโรง) สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ การเลี้ยงชันโรงสามารถดูแลได้ด้วยตนเอง และการเลี้ยงชันโรงสามารถช่วยลดการใช้สารเคมีได้ค่าเฉลี่ย = 4.19, 4.16, 4.09 และ 3.99 ตามลำดับ

ตอนที่ 6 การนำไปปฏิบัติของเกษตรกรหลังจากเข้ารับการฝึกอบรม

หลังจากการเข้ารับการฝึกอบรม มีเกษตรกรที่เลี้ยงชันโรง จำนวน 138 คน และไม่เลี้ยงชันโรง จำนวน 22 คน ซึ่งการนำกิจกรรมไปปฏิบัติของเกษตรกรหลังจากการเข้ารับการอบรมเป็นการถามเฉพาะเกษตรกรที่มีการเลี้ยงชันโรง ในเรื่องการเลือกชนิดของชันโรงที่จะนำมาเลี้ยงการเลือกรังหรือทำกล่องชันโรงการจัดการรังเทคนิคการแยกขยายพันธุ์ชันโรงการวิเคราะห์ปรากฏผลดังตารางที่ 4.9 – 4.10 ดังนี้

6.1 ด้านการนำไปปฏิบัติของเกษตรกร

ตารางที่ 4.9 การนำไปปฏิบัติของเกษตรกร

n = 138

กิจกรรม	ปฏิบัติ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. การเลือกชนิดของชันโรงที่จะนำมาเลี้ยง		
1.1 เลือกชนิดที่ปรับตัวและทนต่อการเปลี่ยนแปลงต่อสภาพแวดล้อม	87	63.0
1.2 เลือกชนิดที่ไม่ดุร้ายและไม่รบกวนมีความกระตือรือร้น	62	44.9
1.3 เลือกชนิดที่ขยายพันธุ์ได้ง่าย	89	64.4
2. การเลือกรังหรือทำกล่องชันโรง		
2.1 เลือกรังที่รักษาอุณหภูมิรังได้คงที่และคงทนต่อสภาพแวดล้อมภูมิอากาศได้ดี	120	86.9
2.2 เลือกขนาดรังตามชนิดของชันโรง	87	63.0
2.3 เลือกรังที่สามารถทำการแยกขยายได้ง่ายสะดวกในการปฏิบัติงาน	104	75.4
2.4 เลือกรังที่สังเกตดูพฤติกรรมของชันโรงได้ง่ายและสะดวก	125	90.6
3. การจัดการรัง		
3.1 วางรังชันโรงในบริเวณที่มีพืชอาหารเพียงพอและสมดุลกันกับปริมาณของชันโรง	138	100.0
3.2 วางรังชันโรงให้กระจายครอบคลุมพื้นที่เพื่อประสิทธิภาพในการหาอาหารและผสมเกสร	113	81.9
3.3 ตรวจสภาพรังอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้งเพื่อตรวจดูปริมาณการเจริญเติบโตสภาพความสมบูรณ์ของอาหารและศัตรูของชันโรง	82	59.4

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

n = 138

กิจกรรม	ปฏิบัติ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. เทคนิคการแยกขยายพันธุ์ชันโรง		
4.1 แยกขยายพันธุ์ชันโรงในช่วงที่มีอาหารสมบูรณ์	86	62.3
4.2 ตรวจดูปริมาณไข่ดักแด้ตัวเต็มวัยให้มีปริมาณสมดุลและจำนวนเหมาะสมก่อนทำการแยกรัง	98	71.0
4.3 นำรังชันโรงที่มีนางพญาหรือรังเดิมออกห่างจากจุดเดิมประมาณ 20 – 30 เมตร	96	69.6
4.4 นำรังชันโรงที่ทำการแยกขยาย (รังใหม่) มาตั้งไว้ที่เดิมเพื่อให้ชันโรงงานกลับเข้ารัง	100	72.5
4.5 ใช้ชุดปฏิบัติงาน (เสื้อผ้า) ในการแยกขยายชันโรงที่เป็นชุดทำจากผ้าร่มและมีสีอ่อนๆเช่นสีขาว	67	48.6

จากตารางที่ 4.9 การนำไปปฏิบัติของเกษตรกรหลังจากเข้ารับการฝึกอบรมโครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรเฉพาะด้าน หลักสูตรการเลี้ยงชันโรงเพื่อการเกษตร ปี 2556 ของศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดจันทบุรี (ผึ้ง) พบว่าเกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรมฯ และมีการเลี้ยงชันโรงทั้งหมด (ร้อยละ 100.0) มีการนำไปปฏิบัติในประเด็นวางรังชันโรงในบริเวณที่มีพืชอาหารเพียงพอและสมดุลกันกับปริมาณของชันโรงรองลงมาเกษตรกรร้อยละ 90.6, 81.9 และ 75.4 มีการนำไปปฏิบัติในประเด็นเลือกรังที่สังเกตดูพฤติกรรมของชันโรงได้ง่ายและสะดวกเลือกรังที่รักษาอุณหภูมิรังได้คงที่และคงทนต่อสภาพแวดล้อมภูมิอากาศได้ดีและวางรังชันโรงให้กระจายครอบคลุมพื้นที่ เพื่อประสิทธิภาพในการหาอาหารและผสมเกสรตามลำดับ และเกษตรกรจำนวนน้อยที่สุด ร้อยละ 44.9 ที่มีการเลี้ยงชันโรงและมีการนำไปปฏิบัติในประเด็นเลือกชนิดที่ไม่ดุร้ายและไม่รบกวนมีความกระตือรือร้น

6.2 ด้านการนำความรู้ไปปฏิบัติโดยรวมของเกษตรกรโดยพิจารณาจากจำนวนข้อที่เกษตรกรตอบถูก

ตารางที่ 4.10 การนำไปปฏิบัติโดยรวมของเกษตรกร

n = 138

จำนวนข้อที่นำไปปฏิบัติ	ระดับ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1 – 5	น้อย	21	15.2
5 – 10	ปานกลาง	47	34.1
11 – 15	มาก	70	50.7
ค่าต่ำสุด = 4 ค่าสูงสุด = 15 ค่าเฉลี่ย = 10.49 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 3.603			

จากตารางที่ 4.10 การนำไปปฏิบัติโดยรวมที่เกษตรกรหลังจากการฝึกอบรมโครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรเฉพาะด้าน หลักสูตรการเลี้ยงชันโรงเพื่อการเกษตร ปี 2556 ของศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดจันทบุรี (ผึ้ง)พบว่าเกษตรกรที่มีการเลี้ยงชันโรงมากกว่าครึ่งหนึ่งเล็กน้อย (ร้อยละ 50.7) มีการนำไปปฏิบัติในระดับมาก รองลงมา ร้อยละ 34.1มีการนำไปปฏิบัติในระดับปานกลาง และเกษตรกรส่วนน้อย (ร้อยละ 15.2) มีการปฏิบัติในระดับน้อย มีการนำไปปฏิบัติสูงสุด 15 ข้อ ต่ำสุด 4 ข้อ โดยเฉลี่ยมีการนำไปปฏิบัติ 10.49 ข้อ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง